

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Sectio II. De artis alchimicæ in aurofaciendo efficacitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

91. 33. hist
cap. 4.

apocryphus est; neque claro loco & aperto antiquitatem artis se probare. Capisse sub Caligula docet Plinius, quod rationem ex auripigmento aurum liquandi, sed mox desisse. Foditur hoc in Syria auri colore, fragili lapidum specularium modo. Vim eius magnam Caligula, auri quam sanguinis non minus avidus excoqui iussit: & plane fluxit aurum excellens, sed ita parvi poderis, ut detrimentum sentiret. nec postea tentatum ab ullo. Diuturnum postea scriptoribus silentium fuit. Vique ad Diocletianum siluere. Nam Suidas auctor est, cum eo regnante Aegyptij res nouas molirentur, eade multorum illustrium virorum in ipso exordio hoc incendium sopitum fuisse: & conquistatum ibi veterum de argenti & auri fusione scripta, omnia tyranni iussu flammis tradita, ne ex illa arte ditati Aegyptij, pecunijs freti, Romanis in posterum rebellarent. Aliquot annis postea Zozyms Græcus scriptor vixit, cuius de arte sacrâ, & Chrysopeia libri M. Scripti asseruantur in Regis Christianissimi Bibliothecâ Fôtisbelli: ubi & Blémida liber de eadem Chrysopeia dicitur extare. Hic ille Nicephorus Blemmidas est, qui sub Ducâ Imp. multa præclara philosophiæ monumenta edidit. Zozyms Græcum antiquiorem, non noui: ille Arabes omnes, qui circumferuntur quo antecedit: fictitium Morienum (Eremitam Romanum fingunt inepti Arabicè scribentem) & verum Geber, siue Gebrum Arabem: qui non inuentor artis, ut putant Fallopius & Eraustus: sed cultor & ornator præcipuus. Hæc de origine habui dicenda.

SECTIO II.

De artis alchemicæ in auro faciendo
efficacitate.

r Suidas
in Diocle-
tiano,

A Irum quam hæc in contrariū funis contentiosus trahatur. cultores alchemiæ affirmatiuam adeo tuentur. ut & perfectius aurum suis se fornaculis fouere, & educere, quam natura solita, contendat: osos contra Chymicorum, omnia huiusmodi, ut præstigijs, ludibrijs, & meros iactatorum bombos opinantur. Equidem puto inter hæc extrema, ut sit, mediâ viâ tutissimè incedi. Videamus breuiter, quid pro vtraque parte disputari queat.

B Tres inuenio sententias. prima est, non posse aurum verum sic produci. *secunda*, posse aurum quidem quasi verum, sed quod tamen pro vero, nec liceat vendere æquali pretio, quo verum venditur: nec liceat illud in medicinis exhibere. *tertia*, perfectius & purius aurum sic fieri posse, quam quod in terræ visceribus gignitur. Prima sententia est Toftati in *Exod. cap. 7. quæst. 10.* Aegid. Romani, *quodlib. 3. q. 8.* (qui Auicennam quoque pro se citat, sed malè. nam Auicen. verè censuit contrarium, & ex professo de hac arte icripit) negarunt etiam Auerr. in *lib. 1. de Generat. Aponésis, differ. 200.* Sed & implet Chymicus Paracelsus *lib. de philosoph.* & videtur id voluisse Bernardin. Gomerius à Medis docto & salito opere de sale lib. 2. a. 20. *secunda* editionis fol. 168.

C **D** **E** Secunda sententia (ut opinor) verè fuit D. Thomæ. nam licet, ubi noluit quæstionem decidere, ibi ex hypothesi tantum locutus fuerit: atamen ubi absolute & decisiuè locutus, ibi aperte & clare hanc sententiam tenuit: produci posse aurum, quoad externas qualitates, sed quod ad intrinsecam auri perfectionem non pertingat: *b* quod etiam Caretano, *c* & reliquis Thomistis placuit postea citandis.

Tertia sententia est omnium Chy-

micorum

22. q. 77
a. 1. ad. 1.

b in 2. sen
d. 7. q. 3.
a. 1.
ead d. a. 2

micorum, & præterea Timonis in li. 3. Meteor. q. vlt. Antonij Mirandulani de singula. certam. l. 10. Marcelli Palingenij Cardani, Laciniij, & aliorum, quã accuratè tuetur And. Libavius Syntaxi 2. lib. 1. singularium.

Quartam his sententiam possemus addere Pyrrhoniã, & Academicã Dubitantium; qui fatentur sibi non fati liquere; quam puto verè communiorem esse hominum huius ætatis. Ex nostris illam defendere Benedic. Pererius, & Gregorius à Valencia; e nam de bonitate & perfectione alchimici auri dubitant; & suspicantur, nunquã ab vilo verum & perfectum aurũ fuisse productum; & Valencia quoque indicat studio & arte humanã vel nõ posse, vel vix fieri posse, Quid dicemus? amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas.

Axiõ. I. Nullis idoneis argumentis contrasentientes convincunt aurum verum per alchimiam fieri non posse. Ad probationem huius conclusionis sufficit onus probandi transferre in aduersarium: quia est conclusio negatiua: & adfirmanti esse impossibile; incumbit onus ostendendi, cur id sit impossibile, eò quod is contendat, se id idoneis argumentis posse cõvincere; quod nos negamus. Veruntamẽ sic potest cõclusio probari; neque ex parte materiæ seu subiecti, neque ex parte modi repugnat naturæ talis metamorphosis. Nõ ex parte materiæ, nam illa est alterari, & corrumpi apta, & perducieriam apta ad formam præstantiorem, & est capax formæ introducendæ. Non ex parte modi: quia modus est, per decoctionem naturalem ignis; qui decoctionem naturalem caloris naturalis proximè imitatur. Quid ergo desit? aut si quid horum, ostendatur.

Ostendere conatur sequentibus ar-

A gumentis, quæ sigillatim diluemus adfusa solutione. Primò argumentantur ab artis ipsius incertitudine & dissensione artificum, quia chymici inter se nec conueniunt in modo loquendi, nec in modo operandi, nec de materia aut nomine sui lapidis. Conueniunt, beneficio lapidis hanc transformationem tribuendam; sed hunc ipsum lapidem, quo appellant nomine, non conueniunt. Longũ sit omnia Mercurini, Treuisani, Faniani, Taliensis, Rosarij, & aliorum nomina congerere, quæ sunt significationis planè diuersæ. Ex paucis cætera possunt diiudicare, vocant $\chi\epsilon\sigma\sigma\pi\epsilon\rho\mu\delta\nu$ aquam viam, aquam vitæ, aquam siccam, lignum vitæ, sanguinem humanum, lac virginis, Mercurium philosophorum, draconem, coruum, laton, elixir, medicinam morborum omnium, id de quo bibit non moritur, & similia partim ridicula, partim pugnantia, partim irreligiosa. Modos operandi diuersissimos comminiscuntur, & de eo inter se digladiantur; cum Brachescio certat Tauladanus, Villanouanum impugnat Treuisanus, alij alios, & inuicem se fatuos ignorantẽsque nuncupant. Sed de lapidis materia fortè saltem consentiunt; nihil minus sunt, qui ferri scoriam, sunt qui salem, alumen, magnesiã, cadmiã, calcem, & antenicum exposcant: sunt qui abstrahunt, & distillant, capillos, ouorum putredinem, metalluum fluorem, vel humanum sanguinem. Respondeo, tam diuersis nominibus eandem rem significari, sed his vltis exploros scientiæ occultandæ causã, quam non volere passim intelligi. licuit sanè Egyptijs symbola sua adhibere. licuit poetis per metaphoras & fabulas sapientiæ principia occulere, licuit Aristoteli se dictorum obscuritate, vt sepius solet, a tramento inuoluere; ipsæ sacra littera

H. 3.

in

à disp. de
Magia.
e in 2. 2.
disp. 6. q.
13. punct.
2.

in Parabolis loquuntur: cur culpas, si & hi diuersis nominibus lusere? Si quid minus aptè, & feliciter, & piè, ignosce. rem vide, verba despice: nunquam rei veritatem, aut artis efficacitatem, inep-
tia aut infantia docentis potuit exstinguere. Deinde quid mirum hanc quoque artem habere suas compulsationes disidentium; quibus nec philosophiæ pars vlla, nec medicina, nec iurilprudètia nec Scholastica Theologia noscitur carere? Dissensio illa de materia, vel verborum est & nominum, vel sanè fuit, cū ars minus culta & magis incognita: periti, in sulphur & hydrargyrum consentiunt.

Probant postea, naturam metallorū ab ijs ignorari. primo, quia censent illa viuere & nutriri; cū Cardano: vel superioris ordinis animam habere, verum valdè reconditā, cū F. Georgio in Harmon. mundi. 2. quia lapides putant esse reiectamenta siderum (vt Paracelsus) metalla verò adipem & medullam lapidū: & proinde metalla, cæli esse præstantiora excrementa: 3. quia vnicam volunt esse perfectam speciem metalli, nempe aurum; cæteras esse tantum rude & inchoatum aurum, de quo mox plura. 4. nō habent perfectam auri sui causā efficientem. qui soli calori efficientiam tribuunt: quo tamen solo non potest auri substantia perfici. Oportet enim, vt sol aquæ substantiam, in tantum calore concoquat & commutet. Figus deinde & ficcitas terrena, faciant aquam condescere. 5. de auri materia valdè discrepant. Gilgil vult esse cinerem ex terra genitum, & aquæ mistum: Bra-ceschus vitriolum, plerique sulphur, & argentum viuum, nec deest, qui arsenicon addat. qua in re indaganda videntur, vt vmbri, indicium sagæ naris secuti, certum sane, vt ad ceræ cunabula perducatur: fallax in rerum essentiā

A discernenda. Præterea quomodo possunt mixta resolui in mixtum illud, ex quo proxime generata fuerunt? nonne prius oportet resoluantur in corpora simplicia? igitur si, quod eorum est fundamentū, metalla in sulfur & hydrargyrum resoluuntur, certe hæc duo nequeunt esse propria metallorum materia. Hoc argumentum multas inuoluit quæstiones, quas si velim exactè discutere, non sectionis vnus, sed libri opus præstiterit aboluere, vt hac illis omnia largiamur, nihil aliud consequi, quā alchimicos sic opinantes nō esse veros philosophos, neque causas operationis suæ tenere, nec operari scientificè, sed duntaxat esse nudos flatuarios pyrotechnicos, mechanicos, & non philologos. nullo autem pacto consequitur, probandum quod erat, aurum ab illis confici non posse: non enim gladium non facit faber, quia quæ ferri natura, quæ gladij ad pugnam rotatio vibratioque sit accommodata, nescit: non aquam rosaceam minus perfectam Chymicus elicit, qui cætera adhibet arte requisita, etiam si rotæ essentiam, & vim ignis, & principia distillationis ignoret. Quid igitur, si qui naturam ignoret metalli, segregatione, congelationeque requisita, cæteris quoque omnibus peritè vtatur, minusne ad flatum compositionemque eius, quàm ad alterius, nihil ad operationem effectumque amplius præter causarum cognitionem adijcientis, vis excoctrix ignium est effectura? Intelligentiæ igitur iam ignis particeps, qui vnum inter & alium nouit discrimen. Pone autem aliquem, qui optimè metallorum naturam nouerit, huic certè nihil argumentatio hæc oberit, quoad auri productionem: poterit ergo produci ab aliquo. Sufficerent ista: dicam

tamen

tamen quid de singulis illis censeam. Viuere & nutrirī metalla, vt animam habentia vegetatiuam: id non admodum absurdum est, sed fateor verius, quod Aristoteles censuit, f nec lapides, nec fossilia huiusmodi viuere vel nutrirī: excrecere autem, per adiectionem materiæ, decrecere per subtractionem eiusdem: cum verò Plinius g & alij, dicunt ea concipi, parturire, viuere, senescere, mori, metaphorice tantum loquuntur. sed de hoc plura Scaliger, Fallopiusque. h Volo cum illis liberaliter depacisci. Esto, non viuunt metalla: quid inde? facilius profectò inanimæ rei in aliam inanimam, quã animatã in inanimatã erit trãsmutatio. Paracelsitarum illas locutiones sanè non satis rectas, nec commodas, sed improprias & translaticias, nihil moror: loquuntur illi inquinatè, sentiunt perperam. eos non defendo: de re loquor, non vocabulis. Hoc vnum verissimum puto, neque negari posse, plus humidū pinguis, & si vis plus adiposi esse succi in metallis, quàm in lapidibus ac gemmis. hinc enim metalla ductilia & dilatabilia sunt, quod lapidibus ob ariditatem & siccitatem denegatum. Vnicane species metalli sit, mox videbimus. De auri efficiente causa, considerandum. puto longè plura requiri, vt ex terra, atque vt ita dicam, elementis fere nudis primum corpus mixtum existat & coaguletur: quam requirantur, vt ex mixto iam coagulato & existente aliud conficiatur mixtum, dumtaxat differens perfectione. Auri substantia, ex terræ puluere & aquæ liquore, in venis cavernarum solo calore non potest perfici, sed frigiditas quoque & siccitas requiruntur; postquam verò iam semel metallum coaluit in metalli substantiam, iam ignis solus poterit supplere, quæ ad

A perficiendum commutandumque illud in alterius metalli qualitates erunt necessaria. quia qualitates illæ accidentariæ sunt & quæ actiuitatis igneæ vim non exsuperant. Quod exemplo potest declarari. nam sandaracha naturalis non potest gigni citra frigus illud: sed postquam plumbum semel in terræ visceribus genitum fuit, si illi misceas acetum, cerussam conficies: vt verò ex cerussa prodeat sandaracha nullam iam opus refrigeratione, sed sufficit sola adustio, vt sandaracha fictitia seu sandyx Syricum nascatur. & Orichalcum quoque sine frigore ex ære, vitri puluere, & calaminaris lapidis tincturâ fit; solaque decoctione & percolatione per ignem indiget: cum tamen fossitium & naturale, si quod est huiusmodi, etiam frigus illud postulare. Quid, quod & m Plinius, censuit, solo igne lapides in æs fundi, & ferrum gigni? Quid, quod & sola decoctione ferrum fit *σόνευμα* Græcorum n seu *Chalamsch* Hebræorum? quod nos hodie chalybem vocamus siue *aciariam*, veteres Latini. *ferrī nucleum*, quia proprio nomine destituebantur, nam chalybs illis idem, quod ferrum in genere. Neque in his alio frigore opus, quàm cum omnia peregit ignis, vt tunc materia le ad naturale frigus recipere finatur: vel aquæ iniecta citius retriggeretur, & induretur: Porro quam lubdunt de auri materia dissonantiam, obstrepit illa, non obtundit. cedo, quam illi esse volunt? quamcumque dixerunt, ex hac etiam cetera metalla constare phylosophi chymici contendunt: sic facilem fore ad aurum transitum. Sed doctiores conueniunt in vnam sententiam: quam ego quoque sequor, & sic Aristotelem cum his auctoribus conciliari posse puto. Nō agitur nunc de materiã remotissima, quæ

fl. 2. magno, moral

g Pl. li. 36. cap. 18. & 19. Leo Baptist. Albertus l. 2. de a. d. c. 9. h Scalig. exercit. r. Fallopius l. 1. de metallis & fossil.

i Galen. l. 9. de simp. medicam. facul. Pl. l. 34. in fin. Vitruu. l. 7. k Plin. l. 1. c. 6. Actius li. 2. A. mat. in Di. osco. li. 5. enar. 63. l. Vide Pl. l. 33. c. 4. & Vannocium l. 1. pyrotechnicæ c. 8. m lib. 26. c. 27. n Arist. lib. 4. Meteor. Vannocius d. l. 1. c. 7. Alb. Mag. li. 2. de lapid. tra. 3. o vide Huc. er. Magiū l. 2. miscel. c. 8.

est

est materia prima, quam eandem esse nemo addubitat: sed agitur, de materia secunda: quæ iam certis formis est imbuta, hæc rursus est, quædam remotior, & quædam propinquior. non enim statim ab vltima ad primâ hic immediatus est transitus: capiamus ergo exempli gratia, aurum. hoc aurum materiam remotiorem habebit exhalationem quandam humectam vna ex parte (quæ materia liquida à quibusdam vocatur, vel aqua intrinsecus vnctiosa, ab alijs vnctuosum aqueum incorporatum, vel humidum liquidum) ex alia parte habebit terræ portionem crassam & viscosam: sic huic terræ aqua illa pinguis & aërea commista, corporatur in primam, & (vt sic vocem) elementarem auri materiam. hæc materia non est adhuc propria auri materia, sed est materia communis omnium metallorum, & etiam lapidum. etenim si plus habeat ariditatis, deficiente humiditate, fit lapis: si plus habeat pinguedinis humidæ, exit in metallum: & propter copiam huius humidæ, nitidi, puri, ac solidi, splendida adeo ac nitida sunt metalla. Et hæc est sententia Platonis & Aristotelis ac sequacium. p Neque huic sententiæ repugnat (meo iudicio) eorum Chymicorum, qui physica principia norunt & amplectuntur. hoc est non empirici, sed philologi sūt, sententia. Tales enim facile assentiuntur huic remoto principio metallorum omnium. Equidem mihi videtur negari non posse. Quæro enim, num argentum viuum & sulphur sic immediatè ex materia prima sint enata? si adfirmas quæro qua dispositione præcedente hæc potius, quàm alia forma, sit introducta? si negas, immediate prodijisse: quæro quæ præcesserit? non enim omni forma potuit illa materia caruisse. Negandū itaq; id non est: sed vltèrius progre-

diendum, & post hanc materiam communem adeo remotam, quærenda quædam materia propinquior. De hac est omnis disceptatio. Censuerim itaque illam materiam remotam, non subito prætermittis medijs ab extremo ad extremum progredi, &, quod dici solet, per saltum promoueri: sed primo gigni imperfectiora quædam: & sic naturam progredi ad perfectiora. Ex illâ materiâ remotâ primùm gigni sulphur, & argentum viuum siue ὑδραργυρον: istud potissimum coalescere ex humido isto pingui & aëreo (ideo adeo mobile est:) ex terræ vero pinguedine seu viscositate potissimū gigni sulphur. Sulphur illud postea in metalli generatione fūgi vicem viri, ὑδραργυρον vicem femine volunt q Chymici: hoc parum refert, crediderim potius vtrumque agere & pati in inuicem, reactione. Nec conuincit contrarium quorundam obiectio; nec in plerisque fodinis sulphuris, vel argenti viui, inueniri aurum; nec in auri plerisque inueniri sulphur aut argentum viuum. Sufficit enim in quibusdam vestigia horū reperiri, vt pyrotechnici sæpe experti. Et, vt ex his gignuntur, tanquam ex materia; sic in hæc rursus metalla resolui volunt chymici, & hæc resolutionē odore probat, & gustu; se in materiâ resolutâ qualitates sulphuris & argenti viui dictantes inuenire. Quoniam verò hic agimus de accidentarijs dūtaxat differentijs, quibus hæc inanimata dignoscuntur solis: frustra obijcitur odora canum vis. Nō enim dicitur hæc resolui in sulphur & hydrargyrum formale atque perfectū, sed in materiam quandâ, quæ sulphuris & hydrargyri qualitates plerasque retinens, satis indicat formam præcessisse horam fossilium: sicut homo occisus cū est, & iam cadauer ferè dissolutum corruptione, indicium facit sc-

Georg. Agricol. de re Metall.

q Auicenn. episto. ad Hazon. Geber, Lullius, & alii, vide Lacin d. lib. 1.

p Plato in Timæo, & ibi Pricl. & Calchidius. Arist. l. 3. Meteor. in fi. Theophr. l. de lapid. Ianus Lacinilius Meteor. l. 1. Chemica art. c. 13. Albert. l. 3. de reb. metal. r. l. c. 2. Con-taren. l. 3. philosp. c. 6.

tor,

tor, corpus illud carneum fuisse, aut quod similius, cum salem vel saccharum in aliquod ferculum dissoluis, sapor indicat, substantiam illarum rerum condimenti huius materiem fuisse: & odor aquæ distillatæ, satis apertè docet, quæ herbæ distillatæ fuerint. præterea non est necesse res omnes resolui in proximam suâ materiam: nec corpus resoluitur in semen: sed sufficit resolui in materiam remotiorem, siue elementarem. Ad vltimum itaque argumenti membrum dicimus: metalla resolui immediate in illa sua principia, quando alterantur, & per alterationem definunt videri talia metalla, & fiunt quid liquidū, vel aridum, retinens principiorum illorum qualitates multas; & cum hoc fit, tunc quodammodo resoluuntur iterum in corpora simplicia seu elementaria, nempe in liquidum, humidum & terreum pingue: sicut etiam paulatim, per varias alterationes pyrotechniæ, principalia illa proxima in istud vel illud metallum coaluerunt.

Tertio argumentantur: fundamenta Chymicorum, si penitus inspiciantur, vel falsa esse, vel prorsus dubia: & proponunt, ac impugnant sequentia: quibus figillatim ac ordine solutiones adiungam.

Primum ergo adferunt illud Rogerij Baconis; *licet natura potens sit, & mirabilis: tamen ars, viens natura pro instrumento, potentior est virtute naturali.* Hoc ergo videtur esse falsum, tum quia nihil potest ars humana, quod vires superet naturæ (quæ nihil est aliud, quam ordinaria Dei in creaturis dispositio): quare si quis effectus producit, quia naturam rerum superet: ille non humanus, sed vel diuinus, vel prodigiosus est. tum quia omnis ars mechanica naturæ, vt basi, insistit, & eam imitatur, nec suis potest conatibus operum

A naturæ perfectiones adæquare. Nam verissimè Fabius, ita scripsit; *imitatio, quæ ars est propria, nunquam tam feliciter naturam exprimit: quin inter hanc & illam semper aliquid intersit. ipsaque veritas pluribus parasangis sua sequentem vestigia hypocrisin post se relinquat* s) qui neget iubendus agri lilia cum veris, Dedali volatum cum alitibus comparare, & cum

B Praxitelis aut Phidiæ caballo hostiles manus effugere. *Resp.* Comparationem naturæ & artis institui duobus modis posse primo precisè ac nude sola cum sola conferendo. vnumque alteri, siue vtriusque potentiam, seorsim inuicem & mutuo componendo, hoc si Baconus voluit, vt inde fornaculis suis ea tribuat, quæ natura denegata; fateor

C omni illum reprehensione dignissimū fuisse, & argumentum contrarium solide probari. Altero vero modo possunt ista comparari, non præscindendo vnum ab altero, sed extensue; verbi gratia artificium humanum cum ipsa natura; qua in comparatione, artificium præsupponit naturæ vim plus autem posse artem natura subnixam & adiutam, quam possit natura sola plurimis patet experientijs. sic enim naturalis operatio, iuuatur, acceleratur & perficitur per humanam industriam & artem: quod voluisse dumtaxat Rogerium eius verba indicant, & verissimum est.

D

Secundo reprehendunt quod dicitur à Chymicis, vnicum esse perfectum metallum, siue vnicam metalli speciem (aurum) cætera metalla dumtaxat esse auri inchoationes: & ideo tam facile metalla reliqua ad aurum, naturalem suam perfectionem, reduci; quam homo ager ad sanitatem, & ouum ad pulchrum. Hoc illi triplici ariete sibi, nō tam quaterere, quam subruere videntur: & ita mihi quoque aliquando vitum: nunc

lib. 3. in-
cit. orat.

r. li. de mi-
rabilib.
potest.
artis &
naturæ.

maturius re perpensa, video illa ipsa, quæ tum attuli argumenta; vt obfessi solent, faccis laneis, arietis impetum infringere: posse commoda explicatio-
 ne exarmari, & eneruari. Arietes isti tres erant triplici testudine contexti. Primus petitur à definitione metalli, quam Geber, Petrus Bonus, & multi chymici admittunt: *metallum, est corpus fossile, durum, & naturam suam seruans, à malleo dilatabile.* Sed hæc tota definitio æquè conuenit argento, & plumbo, ac auro, æquè ergo sunt metalla, atque aurum. *Respond.* differentias rerum essentielles, præterquam hominis, nobis esse ignotas: ideo nos cogi definitiones formare ab accidentarijs differentijs, quæ possunt sæpè communes esse pluribus; quæ probabiliter videntur specie differre, veluti si definias canem, certè definias per proprietatem latratus, hyena tamen hunc imitatur, quæ canis non est: & sic totum istud congestum, canis est animal irrationale, quadrupes, velox, latrabile, conueniet etiam hyenæ. nam & illa erit, animal irrationale, quadrupes, velox, latrabile. Nemo tamen inferat canis nomen hienæ competere, vel hyenam æquè canem esse: sed potius inferendum, quiddam in hyenâ reperiri, quod in canem sit perfectius. Sic dico definitionis huiusmodi accidentaria conditiones in singulis metallis inuentas, non conuincere singula hæc quibus conueniunt metalli species esse. Nam hæc non est conuenientia generis in substantia, sed dumtaxat quasi generis in accidentibus. Specificæ namque differentia ab essentia rei sunt desumenda. Quare vt aduersarij probent à definitione, identitatem genericam; necesse est, prius probent, vel simul, & consequenter probent, præsentiarum specierum differentiam essentialem vel

A quid ei quodammodo æquipollens; v. g. Homo & equus species sunt sub animalis in genere, id probari nequit eo dumtaxat, quod animalis definitio, quæ tamen essentialis est, conueniat, vtrique (sic enim conuenit Petro & Paulo, & tamen P. & P. specie non differunt) sed probari præterea debet, quia homo est rationis compos, equus non est. sic etiã quod aquila & leo differant specie, non probandum tantum eo, quod ratio generica illis cõperat, sed etiã, quia vtriusque essentia diuersa est, cū vnum sit volatile, aliud bestia seu gradiēs. Sic igitur, non quia hæc definitio eadè quæ auro, competit argento: ideo hæc duo specie distinguuntur: sed sequitur solummodo ambo hæc metalla esse: argentum quidem imperfectè, quia potest perfici, aurum perfectissimè, quia nequit in metalli ratione perfici. In fani iuxta ac viro cõuenit hominis definitio, vt & vitulo ac boui animalis: sed infans adhuc perfici & definitionis, membra perfectius potest participare: non tamen infans & vir sunt hominis species: idem de alijs metallis, & auro statuendum, nam alia illa natura ad hoc instituit, vt queant ad auream perfectionem progredi.

Verùm hic nouæ suboriuntur difficultates, noui scopuli asurgunt. dicat enim aliquis, hinc sequeretur; naturam sic sæpius à scopo suo aberrare, quàm finem suum consequi. quod conuicium ferretur in Deum. Naturæ quoque aberrationes de suis inferioribus, more specierum, non solent prædicari, quia natura non multiplicat rerum imperfectarum indiuidua, vt videmus monstra sterilitatis damno multata, hæc autem metalla de suis indiuiduis rectè prædicantur; vt argentum de hoc vel illo. *Respond.* Non aberrat à scopo suo natura, quia finis eius est, rerum varietate hunc mundum ornare: & perfectiora

vult esse rariora. fit autem hominū avaritia, qui metalla effodiunt priusquam ad debitam perfectionem perveniāt; ut minus auri sit, quā cæterorum metallorum. Sicuti quia vituli plerique occiduntur à lanionibus, idcirco pauciores boues existunt: si his parceretur, boues fiant; si illis abstineretur effodiēdis, paulatim aufererent. Enunciandi verò ratio, quædam est specierum, siue generica; quædam verò merè accidentaria. Monstrorum de inferioribus attributiua enunciatio accidentaria, potest æquè locum habere, ac argenti, auri, &c. sicut enim dicas rectè, hoc vas est argentum, sic etiā rectè dicas, Gorgo, est monstrū; sphinx est monstrum: & sicut etiam dicas vasis huius essentia est stannea, vel materia eius est stannū; nihil prohibet quin verè dicas, pygmæus iste est monstruosa, vel substantia huius pygmæi est monstruosa. Sed parū hæc ad rem quæ de prædicatione. Quia reuera, nō quicquid imperfectum adhuc est, eo nomine monstruolum est: maxi mē si aptum sit perfectionem suam recipere, pullus in ovo non est monstruosus, vitulus non est monstruosus, infans nō est monstruosus, quia hic ad virum, ille ad bouem, ille ad gallinaceum tendit; etiam sunt potestate, quod actu futuri. idem de metallis alijs ab auro dicunt Chymici. Sterilitate dānata sunt tantum monstra perfectorum animantium; non insectorum, non inanimatorum. Atque ita ruit hæc replicatoria machina.

Secundò contendunt aduersarij proximam metallorum omnium materiam eādē esse non posse, sed vniuscuiusque speciei debere esse materiam proximam diuersam, quod etiam nonnulli Chymici fatentur, et probatur: quia diuersæ specie formæ eandem specie materiam nequeunt informare: ut de anima humana & equina patet, qua-

A rum neutra corpus alterius apta est informare videretur alioqui, vetus illud delirium stabiliri posse: *omnia ex omnibus, siue quodlibet ex quolibet gigni*: & sic, si remotæ materiæ sufficeret identitas, posset vnus Alchemicus alterum, in Apuleium illum, vel Lucianum auritum transformare. *Respon.* Animas animalium perfectorum requirere corpora organica, certis perfectè modis disposita: animas animalium imperfectorum, ipsas quoque; quia ex materia educuntur, requirere suam & propriam minùs tamen perfectam, organorum corporis composituram, quæ compositura, siue (ut dicam) organizatio, de illius indiuidui essentia est. Inanimas verò res dumtaxat censeo requirere, materiam illam communem, & præcipuè constantem partibus homogeneis, eisdem esse & perfectiùs dispositam, ad plumbi, stanni, argenti vel auri formā: quia formæ istæ, non ad composituram vel organorum fabricam, sed ad qualitatum primarum maiorem minoremue participationem, consequuntur. Si plus habeant terrenæ admixtionis, fiet ferrum, æs, plumbum; si plus aerei liquidi, fiet stannum, argentum, aurum. Conatur quidem natura semper aurum producere; sed, cum nequit eò mineralis decoctio pertingere, contenta est aliorum metallorum generatione pro modo virtutis & materiæ proximæ dispositione. Si non satis multum adsit sulphuris subtilis ac rubei, adsit tamen satis hydrargyri subtilis & alibi; fiet argentum: si verò vis sulphuris excedat, & vnctuosum illud liquidum omni sit ex parte probè defæcatum, produceret aurum.

Tertius illorū aries erat. Numquā conquiescere naturā, sponte sua: sed moueri & moliri donec perfectionem suam

Richardus Anglicus in Correctorio, & Jo. an. Braccus contra Tauladanū.

fit indepta; metalla verò hæc apparere omnibus, etiam præfente caufa efficiente, in venis fuis conquietcere, nihil follicita, vt in aurum transformetur. licet enim centum annis illic permaneat non impedita, numquam tamen magis illa aurefcunt, fed in fuo ftatu permanent, ferrum, plumbum, argentum. Si fic igitur quieta iacent, fuam nam naçta funt perfectionem. *Respondent* Chemicæ & benè respondent, nos hanc commutationem deprehendere non poffe: fed cur nequeamus, incredibilem reddunt rationem: quod ad alterius metalli in aurum metamorphofin millenarium annorum tempus requiratur. Quis hoc illis de finitum tempus reuelauit; quis credat cum ad cæterorum metallorum perfectionem, curfus viginti vel triginta fufficiat annorū? Maior ergo in auro formando mora, fed non tot feculorum admittenda. Sicut autem herbarum & arborum incrementa non cernimus dum crefcunt: fed creuille deprehendimus: ita latens eft alteratio hæc & commutatio metallorum: quæ, non, dum fit, fed dum facta eft; cerni poteft: quod, verò illam non cernimus, impatientia fecit & cupiditas, dum malunt homines præfens lucrum minus capere, & quale eft metallum effodere: quàm fpem pretio redimere, & illam tam longinquam opperiri tranfmutationem. Sed cur ad hanc, fornaculis & follibus fuis fe triennio peruenire poffe Fanianus & alij gloriantur, fi non nifi luftris aliquot exactis id poteft natura? caufam puto, quia in terræ venis plus liquidi humidi affluit, & calor quoque agit leniter ac paulatim: hinc in chryfollo, nihil affluit liquidi: quare quicquid refiftit, & reuocat curfum efficientis caufæ, id facilius hic abfumitur: ignis quoque eft continuus, & non impeditus, & quantum po-

A test vrget. Præterea nonnunquam aliquid auri maturi & perfecti artifices admifcent, vt fic ars adiuuans naturam, caufa fit velocius reliquum conuertendi, vt notat Treuifanus, *libr. de tranfmutatione metallor. ante medium*. Ex his apparet admodum probabilem effe fententiam Callisthenis, Alberti Magni, & Chemicorum, vnicam effe perfectam metalli fpeciem. *p* Sed pergam effe liberalis ac comis: efto fpecie differant metalla, quid tum? fpeciei (inquiunt) in fpeciem quæ nõ fit alteri subordinata immutatio impoffibilis eft natura. Nos mox non effe impoffibilem ostendemus. Nec ad rem facit illud de fubordinatione. Reuerà enim multorum commutatio oftenditur, quæ fic fubordinata non funt: & fubordinatio ifta eodem modo poteft intelligi de plumbo & auro, ftanno & argento: quo illi de his intelligunt, quæ in tertia feçt. producemus.

Quantum argumentum eft, ars ifta nequit veras gemmas transformare in gemmas alias veras. ergo nec metalla poteft in alia. *Respond.* gemmas, fi quæ funt liquabiles, poffe ad maiorem fortassis redigi perfectionem: non, tamen in alias diuerfæ fpeciei mutari poffe, quia non poteft ignis quemlibet inducere colorem: nec gemmæ ad gemmam ea cognatio eft, quæ metalli ad metallū. Gemmæ verò pleræque vel potiùs omnes, quia lapidum ex genere funt, etiam funt illiquabiles: quia non habent humidum vnctuosum, vt metalla: fed aqueum, quod igne diffatur. *x*

E Vltimò obijciunt, non dari caufam fufficientem, quæ hoc operetur: cælos enim naturaliter hæc metalla in venis producere per calorem, & frigus: non qua calor ille vel frigus qualitas tantum eft, fiue calor aut frigus: fed qua eft organum ac instrumentum cælorum, in

cuius

Alb. Magni lib. 3. de metallor. tract. 1. c. 7. Gebri, Rosarij, Vannocij. Birinucci, & alior.

x sic Alb. Magni in 5. Metap.

cuius virtute agit. hic verò nec frigus adesse in Chemica operatione: nec calorem operari vt instrumentum agentis principalis, quia hic non adest agens principale. *Respondeo*, de frigore iam diximus. de calore verò dico hunc agere vt instrumentum ignis; & esse eiusdem speciei cum calore cælesti seu elementari. Agens autem principale est semen auri ipsi metallis insitum: quod semen calore fouetur, & adolescit in aurum. Probatio verò huius, non incumbit alia, quam ab experientia, ad quam alchimici solent prouocare. solemus enim à posteriore probare vim seminis alicui rei insuisse, cum genitum ex eo aliquid & ex potentia eius in actum deductum cernimus. Denique conclusio nostra dumtaxat exigebat, nos ostendere naturæ rerum hanc non esse contrariam Chrysopeiam, neque id argumenta aduersariorum conuincere. quod puto sufficienter ostensum à nobis. Hæc de primo axioma.

SECTIO III.

De eadem efficacia.

SIT 2. axioma, longè probabilius est, posse alchimicam artem finem suum consequi, & alia in aurum igne transmutare: quàm non posse.

Dico esse probabilius, quia reuera id non probatur apodicticè, sed tantum topicè. sic tamen, vt moraliter ferè conuincant rationes.

Primum argumentum, quo conclusio probatur, pendet ex supradictis, quia contraria negatiua habet argumenta non concludentia, imò nec admodum vrgentia.

Secundum, quia multarum rerum causæ naturales nos latent, & potest hæc esse de illarum numero: multa quoque fiunt naturaliter, quæ quis, propter

A causarum ignorationem, si facta certò nesciat: vel neget facta, vel non facta naturaliter, contendat.

Tertium, quia Magorum illa industria, quia mutarunt angues in virgas, & è conuerso: iuxta D. Augustinum a naturalis mutatio fuit mirabilior tamen est hæc, de qua nos agimus.

B Quartum, quia calor ignis vim habet transformandi metalla per varias alterationes, liquationem, separationem, congregationem, & alias huiusmodi: sicut & calor nativus, cibum potest variè conformare, priusquam augeat & incrementum præbeat ipsi alito. nec minus est miranda illa cibi, puta pomi, in carnem: quàm hydrargyri in aurum commutatio. Denique singulas illas alterationes consideres: quas Chrysopei requirunt, etiam qui plurimas: nullam inuenias, quæ vices ignis in materiam dispositam agentis excedat. cedo enim quæ illarum? quod si singulis par, cur non successiue omnibus, cum eius vis non retundatur, suggestis semper nouis fomentis?

C Quintò, persuadere id debent intellectui non malè disposito, cum variæ similes experientia, tum plurimorum id se consecutos asserentium assertio. hoc posterius probabo sectione sequenti: prius verò probatur, ijs quæ fusè retulerunt Scaliger b & Benedict. Perer. c primùm ars potest gignere vespas, scabæros crabronesque ex cadaveribus, & ex stercore animalium: immò & scorpiones, ex herba Basilico rite posita & collocata certis locis: sed viuencia hæc sunt excellentiora metallis: poterit igitur & metalla. Dices in his hominem arte tantum materiam materiæ apponere, cætera naturam per putrefactionem & calorem solis producere: Verum in nostro quoque casu. manum tantum homo adhibet, cætera calor ignis

a libr. 3. de Trinit.

b exercit. 23. c quæst. de alchim. lib. de Magia.

b. Ma-
lib. 3.
metal.
A. r. c.
Gebri,
sarij.
anoc-
Birin
cij, &
r.

Alb.
n. in
cap.